
KISS LÁSZLÓ

Színházalás

„Új tudás – műveltséget mindenkinek” program keretében az Oktatási és Kulturális Minisztérium (Nemzeti Erőforrás Minisztérium) „Színházi, bábszínházi, táncszínházi vendégjátékok fogadásának támogatására” írt ki pályázatot 2009. augusztus 15-ei beadási határidővel.

Vajon elérte-e célját a pályázat, amely azt tűzte ki, hogy a magyarországi gyermek és ifjúsági korosztály színházi hozzáférését javítsuk a hátrányos helyzetű területeken, településeken. Vajon a kitűzött cél mennyiben, milyen mértékben teljesült?

Összességében előljáróban az állíthatjuk, hogy a pályázat jelentős élénkülést hozott elsősorban a megfelelő színházi körülményekkel bíró települések – többnyire városok –, illetve közművelődési intézmények életében. Különösen a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetben lévők aktivitásán lendített a támogatási összeg. Számos visszajelzés érkezett arról, hogy a pályázati támogatás nélkül nem tudtak volna igényes színházi programot biztosítani a településen.

A pályázat feltételei

A minisztérium Művészeti Főosztálya a pályázat meghirdetésével egy időben, rangos szakemberek által összeállított társulati ajánló listát adott közre, a színvonalas és forgalmazható előadásokról, produkciókról, amelyekből a pályázó intézmények, szervezetek (nem kötelezően) választhattak. (I. sz. melléklet)

Pályázaton elnyerhető támogatási összeg: 200 000 – 1 500 000 forint volt. A felhívásra összesen 111 intézmény, szervezet nyújtott be pályázatot a Magyar Művelődési Intézet és Képzőművészeti Lektorátus területileg illetékes Regionális Kulturális Koordinációs Irodáihoz. A benyújtott 115 309 205 Ft támogatási igénnyel szemben a rendelkezésre álló keret 163 000 000 forint volt. Ezzel szemben 96 063 000 Ft került felosztásra.

A pályázatok elbírálása

A pályázatok elbírálása kétlépcsős modellben történt. A Regionális Közkincs Kulturális Bizottságok helyi ismereteik alapján rangsorolták, értékelték a pályázatokat, a színházi előadások szempontjából figyelembe véve a helyszínek adottságait, a szervezők tapasztalatait és a minőségre való törekvést. Figyelembe vették a pályázók szakmai múltját, illetve a támogatás építő felhasználásának lehetőségét. A regionális bizottságok vizsgálták a pályázatok formai érvényességét is.

A következő szempontok szerint minősítették (pontozták) a pályázatokat:

a megvalósítási terv szakmai: megalapozottsága, kidolgozottsága, újszerűsége;

a meghívandó – különösen az ifjúsági korosztálynak szóló – előadások színházi értéke;

a pályázó eddig végzett szakmai munkája, tevékenységének összhangja a tervezett feladat célkitűzéseivel;

a költségvetés megalapozottsága, részletezettsége, átláthatósága, a saját forrás arányossága;

a befogadáshoz szükséges technikai feltételek megléte;

a színházi ellátottság szempontjából hátrányos térségeket mennyire éri el a pályázó? A kistérségi együttműködések mérhetősége;

a pályázat kidolgozottsága, igényessége, megjelenésének gondossága.

A benyújtott pályázatok bírálata kapcsán az MMIKL Regionális Irodavezetők a következő tapasztalatokat fogalmazták meg:

– A pályázati kiírás csúszása és a nyárba tolódása nem tett jót a pályázati aktivitásnak. Nehéz volt elérni a színházakat, a nyári fesztiválok és szabadságok miatt nem jutott elég energia a pályázatok elkészítésére.

– Az OKM által összeállított kínálati listával nem nagyon éltek a pályázók, inkább a már bevált, biztos kapcsolatrendszerre építettek. Az alternatív előadások iránti érdeklődés nem volt számottevő.

– A pályázók két csoportba oszthatók: vagy valóban új, eddig nem végzett tevékenység indult el, vagy a meglévő eddigi szolgáltatás kapott megerősítést.

– Nem készültek fel a pályázatra, a terjesztés nem volt hatékony – noha már a tavasztól kezdve több fórumon jelezve lett, hogy várható a pályázat, így kistélepülésekről és olyan helyről is érkezett pályázat, ahol eddig ez nem volt jellemző.

– Egyes vélemény szerint a helyi művelődési központban, különösen, ha az kistélepülés és hátrányos helyzetű, a néző (épp ezek miatt) nem ugyanazt az élményt kapja, mintha ellátogatna más, nagyobb városba.

– A pályázatok száma és minősége nem volt megfelelő.

A második körben színházi szakmai szempontok kerültek elsődlegesen érvényesítésre, az Értékelő Bizottságok (ÉB) megkapták az előértékelő regionális bizottságok észrevételeivel, javaslataival készült táblázatot, valamint a pályázatok anyagait.

Az ÉB tagjai írásban, az előre egyeztetett, és a pályázati kiírásban is szereplő kritériumokat tartalmazó szempontrendszer alapján tettek javaslatot, illetve szóban, a már említettek figyelembevételével mondták el véleményüket, amelyek összesítése a döntési napon történt. Ekkor az ÉB tagjai és a jelenlévő regionális bizottsági képviselők egyeztettek, pontosították véleményeiket, kiegészítésekkel éltek, és konszenzusos döntést hoztak.

A 111 benyújtott pályázatból 9 db pályázatot érvénytelennek nyilvánított az ÉB.

Az OKM Művészeti Főosztályának rangos ajánlólistáján az ország legjobb 13 táncszínházi társulata 28 produkcióval, 12 bábszínház bábos társulata (plusz egy színház bábprodukcióval) 35 előadással és 26 színház 162 előadással és 3 színházi neveléssel foglalkozó társulat 6 előadással szerepelt a kínálatban. A felkínált előadások többsége olyan rugalmas színháztechnikai megoldásokkal rendelkeztek, amelyekkel könnyen alkalmazkodni tudtak a helyi, esetenként mostoha feltételekhez is.

A táncszínházi és színházi választékban szerepeltek olyan előadások is, amely minden korosztálynak megfelelő színházi élményt nyújtottak.

A pályázatok megvalósításának tapasztalatai

Általános tapasztalatként megállapítható, hogy a pályázó szervezetek (művelődési házak, önkormányzatok, társulások, civil szervezetek) – néhány, az országban jól bejáratott „utazó” társulat kivételével (Forrás Színház, Tihanyi Vándorszínpad, Pegazus Színház, Mesebolt Bábszínház stb.) – többségében az adott régióban, vagy annak szomszédságában működő társulatot hívtak meg.

Tényként kell megemlítenünk, hogy néhány előadással határon túli színházak is bekapcsolódtak a „tájolások” programba, elsősorban a határ menti régiókban: Kassai Thália Színház, Kassai Diavolo Színház, Illyés Gyula Színház – Beregszász, Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulata, Kárpátaljai Magyar Drámai Színház, Nagyvárad Árkádia Ifjúsági- és Gyermekszínház Liliput Társulat, Temesvári Csiky Gergely Színház.

Bábelőadások

Az ajánlati listában szereplő bábszínházak, társulatok	A meghívott bábszínházak, társulatok
Bóbita Bábszínház, Pécs	Babszemjankó Bábszínház
Budapest Bábszínház	Bábakalács Bábszínház
Ciróka Bábszínház, Kecskemét	Bóbita Bábszínház
Csodamalom Bábszínház, Miskolc	Ciróka Bábszínház
Griff Bábszínház, Zalaegerszeg	Csodamalom Bábszínház
Harlekin Bábszínház, Eger	Egyszemélyes Bábszínház
Ládafia Műhely, Biatorbágy	Fabula Bábszínház
Kolibri Gyerme- és Ifjúsági Színház,	Griff Bábszínház
Mesebolt Bábszínház, Szombathely	Harlekin Bábszínház
Pályi János	Kabóca Bábszínház
Tintaló Társulás, Kecskemét	Ládafia Bábszínház
Stúdió K Színház, Budapest	Levendula Bábszínház
Vaskakas Bábszínház, Győr	Maszk Bábszínház
	Mesebolt Bábszínház
	Napsugár Bábszínház
	Nefelejcs Bábszínház
	Pályi János Bábszínház
	Ramazuri Bábszínház
	Vaskakas Bábszínház
	Tintaló Társulás
	Stúdió K Színház

Színházak, illetve társulatok, akik bábelőadásokkal is tájoltak: Árgyélus Színház, Márkus Színház, Kereplő Színház, Kincses Színház, Ziráno Színház, Báb-ovi Színház

A két oszlop összehasonlításakor megállapíthatjuk, hogy az ajánlott bábszínházakat – egy kivételével (Budapesti Bábszínház) – az intézmények, szervezetek, önkormányzatok foglalkoztatták a pályázat kapcsán.

Nem volt benne a kínálati listában a Bábakalács Bábszínház, a Babszemjankó Bábszínház, az Egyszemélyes Bábszínház, a Fabula Bábszínház, a Kabóca Bábszínház, Levendula Bábszínház, a Maszk Bábszínház, a Napsugár Bábszínház, a Nefelejcs Bábszínház és a Ramazuri Bábszínház, de többségük magas színvonalú produkciókkal szerepelt az adott településen. Összesen 27 bábszínház, társulat került meghívásra. A meghívottaknak körülbelül a fele szerepelt az ajánlati listában, a másik felét saját kapcsolataik és ismereteik révén választották a pályázók.

A legtöbbet foglalkoztatott bábszínházak

Csodamalom Bábszínház	9 előadás	Harlekin Bábszínház	5 előadás
Mesebolt Bábszínház	8 előadás	Vaskakas Bábszínház	5 előadás
Bóbita Bábszínház	6 előadás	Griff Bábszínház	5 előadás

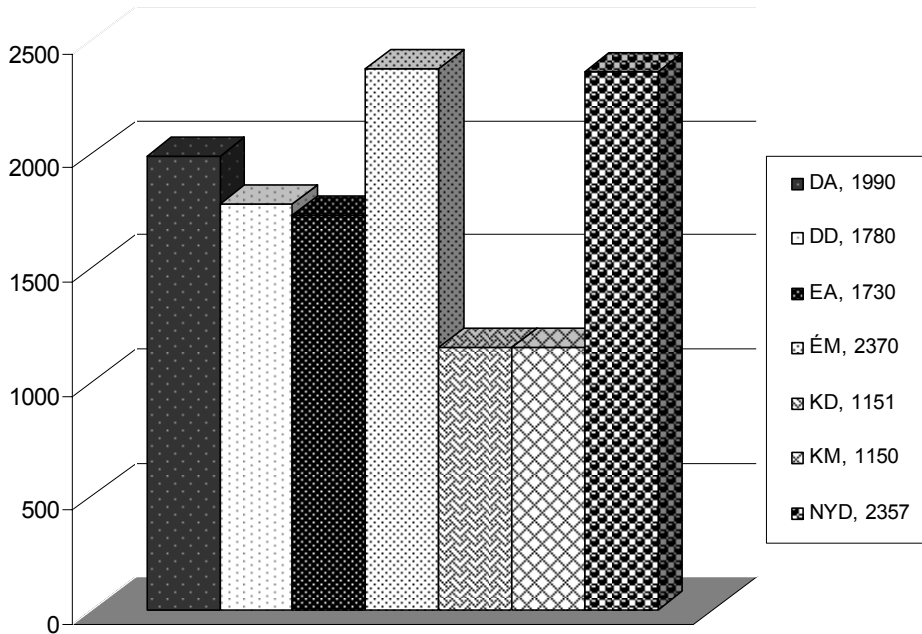
Az összes bábszínházi előadás (76) 50%-át (38) az élvonalhoz tartozó hat társulat szolgáltatta.

A legtöbbet játszott bábelőadások

Vitéz László és európai barátai, Világszép Nádszálkisasszony, Három kismalac és farkasok, Micimackó,	Mosó Masa mosodája, Titkos álom, Mazsola, Rigócsőr király.
---	---

A bábszínházi előadásokat 12 164 fő tekintette meg, átlagban egy előadást 162 fő látogatott.

Az előadásszámok regionként a következő képet mutatják:

Kétezer fölötti nézőszámmal a legtöbb előadást az Észak-magyarországi, illetve Nyugat-dunántúli Régióban tartották.

Táncszínházi előadások

Az ajánlati listában szereplő táncszínházak	A meghívott társulatok	Nézőszám
	Bartók Táncszínház	600
Artus – Goda Gábor Társulata	Botafogó Táncgyűttes	250
Bartók Táncszínház, Dunaújváros	Bozsik Yvette Társulat	250
Botafogó Táncgyűttes, Budapest	Budapest Táncszínház	320
Bozsik Yvette Társulat, Budapest	Dunaújvárosi Bartók	
Budapest Táncszínház	Táncszínház	2159
Duna Művészegyűttes, Budapest	Duna Művészegyűttes	270
ExperiDance Tánc Társulat	ExperiDance Társulat	819
Fodor Zoltán	Honvéd Táncszínház	550
Herczku Ágnes	Horváth Zs-Herczku Táncest	150
Honvéd Táncszínház, Budapest	Madách Musical Tánciskola	200
Madách Musical Tánciskola, Budapest	Magyar Mozdulatművészeti Társulat	170
Magyar Mozdulatművészeti Társulat, Budapest	Misina Táncgyűttes	280
Szegedi Kortárs Balett	Nagyváradai Táncgyűttes	300
	Vas Sándor táncsoport	250
	Zalai Táncgyűttes	200

A legtöbbet foglalkoztatott együttes a Dunaújvárosi Táncszínház volt (4 előadás), ezt követte két-két előadással az ExperiDance, a Honvéd Táncszínház, a Bartók Táncszínház és a Madách Musical Tánciskola.

Mivel a táncszínházi produkciók speciális színpadi-teret és scenikát igényeltek, ezért érthető módon kevesebb ilyen előadást hívtak meg a művelődési intézmények. Az előadások többségét városi közművelődési intézményekben, esetenként sportsarnokokban tartották. Tizenhárom fogadó településen közel 40 kistélepülés lakossága látott élő táncszínházat. A legtöbbet játszott táncelőadások a Hetet egy csapásra, a János vitéz és a Ludas Matyi volt.

Színházi nevelési előadások

Káva Kulturális Műhely Kerekasztal Színházi Nevelési Központ	Hinta, Bábok Fogságban Fivérek Csontketrec
Nyitott Kör Egyesület	Fogságban Kristálykalitka

Ebben a kategóriában az ajánló listán szereplő Káva Kulturális Műhely tartott egy alkalommal foglalkozást 11–12 éves gyermekek számára Hinta címen. Megjegyezzük, hogy színházi nevelési programok létrehozására külön altéma keretében is lehetett pályázni.

Jellegénél fogva az egyes foglalkozások kisszámú közönség bevonásával valósultak meg.

Színházi előadások

Az ajánlati listában szereplő színházak

Apró Színház, Budakeszi	Madách Színház, Budapest
Bárka Színház Kht. Budapest	Miskolci Nemzeti Színház
Budaörsi Játékszín	Móricz Zsigmond Színház, Debrecen
Budapesti Kamaraszínház	Örkény Színház, Budapest
Semmittudás Egyeteme	Pannon Várszínház
Budapesti Operettszínház	R.S.9 Színház
Centrál Színház, Budapest	Soproni Petőfi Színház
Csokonai Színház, Debrecen	Stúdió K Színház, Budapest
Jászai Mari Színház, Tatabánya	Szegedi Focus Műhely
József Attila Színház, Budapest	Szegedi Pincészház
Katona József Színház, Budapest	Térszínház, Budapest
Kecskeméti Katona József Színház	Thália Színház, Budapest
Kereplő Színház	Trambulin Színház, Budapest
Kolibri Gyermekek- és Ifjúsági Színház,	Új Színház, Budapest
Kompánia Színházi Társulat, Budakeszi	Varga Kata Kettős Tükör Társulata

Meghívott színházak, társulatok

	Előadás szám	Hókirálynő Meseszínpad
Pannon Várszínház	12	Holló Együttes
Fogi Színház	12	Husztai Péter és tsa
Forrás Színház	10	Illyés Gyula Színház, Beregszász
Pegazus Színház	10	József Attila Színház
Móricz Zsigmond Színház	8	Kaláka együttes Koncert
Soproni Petőfi Színház	8	Kárpátaljai Magyar Drámai Színház
Nektár Színház	7	Kerek Perec Együttes
Bánfalvy International Stúdió	5	Kereplő Színház
Miskolci Nemzeti Színház	5	Kettős Tükör Bt.
Főnix Művészeti Műhely	4	Műtér Kft.
Kincses Színház	4	KiViszi Színházi Műhely
Szabad Ötletek Színháza	4	Kolibri Gyermekek- és Ifjúsági Színház
Térszínház	4	Kréta Kör Színház
Gárdonyi Géza Színház	3	Kultúra 2000 Bt.
Kassai Thália Színház	3	Levendulaszínház
Körúti Színház	3	Lőrinc Andrea
Száguldó Orfeum Társulat	3	Maskara Társulat
Talán Teátrum	3	Miskolci Nemzeti Színház
Illyés Gyula Színház	2	Musical Varázs Alapítvány
Grimask (Bábovi) Színház	2	Nagyvárad Arkádia Ifjúsági és
Budaörsi Játékszín	2	Gyermekszínház Liliputi Társulat
Hajdúsági Rendezvényház	2	Nevesincs Színház
Madách Musical Tánciskola	2	Operett Gála
Madách Színház	2	Örkény István Színház
Makám Együttes	2	Pálos Árpád és Zorba Társulat
Mandala Dalszínház	2	Papp János
MárkusZínház	2	Grimask (Bábovi) Színház
MASZK Bábszínház	2	Pince Színház
Szegedi Miniszínház	2	Pitypang Színpad
Tihanyi Vándorszínpad	2	Portéka Színpad
Trambulín Színház	2	Roxinház
Turay Ida Színház	2	RS9
Argyélus Színház		Stúdió Varga Színházi és Rendez-
Art's Harmony Társaság		vénysszervező Kft.
Babszemjankó Gyermekszínház		Sümegei Petőfi Színkör
Békéscsabai Jókai Színház		Szatmárnémeti Északi Színház Harag
Bel Canto Operatársulat		György Társulata

Bóka Gábor Színháza	Szegedi Pinceszínház
Kolibri Gyermekek- és Ifjúsági Színház	Szeleburdi Meseszínház
Csíji Játékszín	Szemiramisz Nonprofit Kft.
Da Capo Színház Műhely	Szeredás Népzenei Együttes
Dobák Katalin-Czipott Géza	Szevasz Színház
Duma Színház	Szigetszentmiklósi Sziget Színház
Évi Tündér zenekar	Szivárvány Színiiskola
Friedrich Endre és Trs.	Tatabánya Jászai M. Színház
GEOFF Produkció	Temesvári Csiky Gergely Színház
Grimm-Busz Színház	Triász Varietas
	Turay Ida és a Soproni Petőfi Színház

A két felsorolás összevetéséből, illetve a pályázati tapasztalatok birtokában megállapítható, hogy a színházak közül elsősorban a mozgékony kis társulatokkal kötöttek szerződést, illetve korábbi kapcsolataik alapján hívták meg a színházakat, illetve az előadásokat.

A legtöbbet foglalkoztatott színházak közül a nyíregyházi Móricz Zsigmond Színház és a Soproni Petőfi Színház hagyományos önkormányzati fenntartású „köszínház”. A Fogi Színház, a Pegazus Színház részben önkormányzati támogatással működő társulatok, míg a Nektár és a Forrás Színház magánszínházaknak tekinthetők.

A meghívott előadások jelentős hányadát stagione színházak teljesítették.

Az összes színházi előadás (264) 50%-át 132 két, vagy annál több előadás-számmal 31 társulat teljesítette.

A legtöbbet játszó színházak régióként

Észak-alföldi Régió: Móricz Zsigmond Színház (7) Forrás Színház (5), Budaörsi Játékszín (2) Észak-magyarországi Régió: Miskolci Nemzeti Színház (5), Petőfi Színház (4), Gárdonyi Géza Színház (3)

Közép-dunántúli Régió: Pegazus Színház (10), Pannon Várszínház (6), Forrás Színház

Nyugat-Dunántúli Régió: Forrás Színház (3), Tihanyi Vándorszínpad (2), Pannon Várszínház

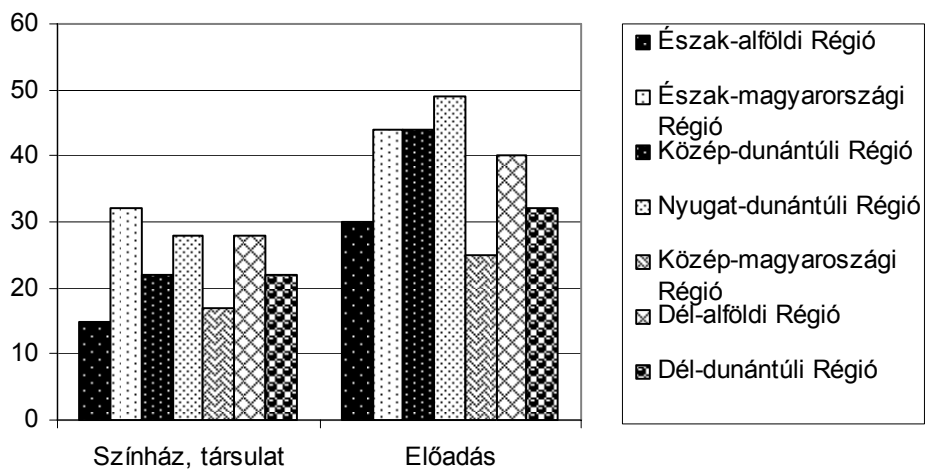
Közép-magyarországi Régió: Nektár Színház (4), Tér Színház (3), Trambulin Színház (2)

Dél-alföldi Régió: Fogi Színház (2)

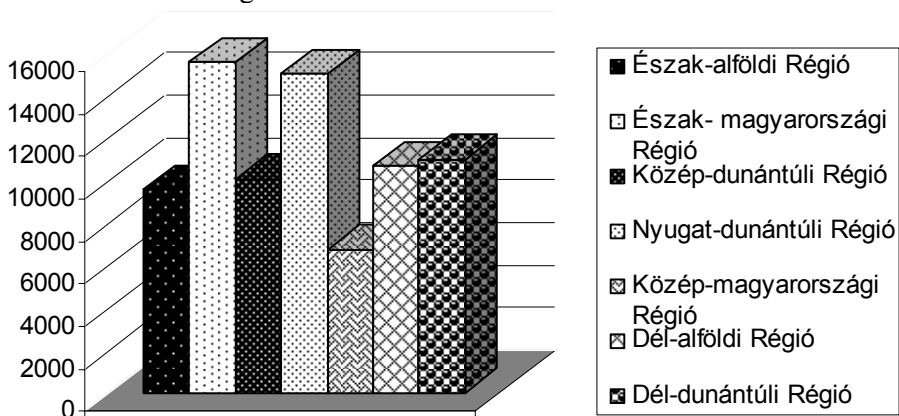
Dél-dunántúli Régió: Fogi Színház (2)

Régiónkénti előadás és nézőszám

	színház, színházi társulás	előadás szám	néző szám
Észak-alföldi Régió	15	30	9 583
Észak- magyarországi Régió	32	44	15 552
Közép-dunántúli Régió	22	44	12 069
Nyugat-dunántúli Régió	28	49	14 991
Közép-magyarországi Régió	17	25	6 738
Dél-alföldi Régió	28	40	10 681
Dél-dunántúli Régió	22	32	10 998
Összesen	164	264	80 612

Nézőszám alakulása regionként

A legkevesebb színházi előadás és nézőszám Közép-magyarországi Régióban volt, amely elsősorban a kedvező színházi ellátás – Budapest közelségéből – adódik.

A legtöbbet játszott darabok

Legtöbbet játszott darab a Ludas Matyi (7), amelyet követ a János vitéz és a Dzsungel_könyve 6-6 előadással. A Holle anyó, a Valahol Európában musicalt, a Micimackót, és az Emil és a detektíveket 4-4 alkalommal mutatták be. Három alkalommal a Csipkerózsikát, a Toldit és a Titkos álmot.

* * *

A „Színházi, bábszínházi, táncszínházi vendéjátékok fogadásának támogatására” kiírt pályázat elérte a célját, mivel a támogatás segítségével az ország 96 (fogadó) településén, 269 településről érkező nézőkhöz – akiknek a száma megközelítette a 95 ezret (!) – jutottak el színházi előadások.

Ezen alkalmakon 94 színházi társulat szerepelt, közülük 63 egy előadással, 31 két vagy több előadással, összesen 264 alkalommal. Tizenöt táncszínházi előadással ismerkedhetett meg a közönség, amelyet összesen 6768 néző látott, illetve a bábszínházi előadásokat 12 164 fő tekintett meg, amelyet 21 társulat mutatott be.